

Nr 503

Av herr Schött m. fl., om simundervisningen vid lärarhögskolorna.

De gamla seminariernas omorganisation till lärarhögskolor har medfört en avsevärd nedskärning av de schemabundna timmarna i avsikt att bereda lärarkandidaterna mera tid för fria studier.

En jämförelse mellan seminariernas och lärarhögskolornas timplaner visar att denna nedskärning drabbat ämnet gymnastik i särskilt hög grad — i synnerhet återverkar detta på simutbildningen. Denna måste nämligen huvudsakligen förläggas till tid efter den ordinarie skoldagen, och de lärartimmar som tidigare tilldelades seminarierna för sådan undervisning på »obekvämtid» utgår inte till lärarhögskolorna. Vid jämförelsen bör man beakta att lärarkandidaternas utbildning till ledare för ungdomens fysiska fostran undergått en betydlig reduktion i två etapper tidigare, dels i slutet på 1930-talet, dels vid den senaste timplanens tillkomst 1960.

Läsåret vid seminarierna omfattade 39 veckor, inklusive tiden för inträdesproven, påsklov m. m. Om man räknade med 35 effektiva veckor, så blev de schemabundna timtalen för gymnastik på de olika linjerna följande:

	Å r s k u r s				S:a	Hela utb.
	I	II	III	IV		
4-årig folkskollärlinje	4	4	3	3	14	490
2-årig »	4	4	—	—	8	280
3-årig småskollärlinje	3	3	3	—	9	315
2-årig »	3	3	—	—	6	210

Förutom ovanstående timtal anvisades 1 veckotimme på varje linje för frivillig gymnastik under lärares ledning samt 2 veckotimmar för simundervisning, som enligt anvisningarna (»Undervisningsplan för folkskoleseminarierna») huvudsakligen borde inriktas på simlärarutbildning. Det påpekas som betydelsefullt att denna sker i överensstämmelse med simorganisationernas kompetensfordringar.

Även om anvisningarna talar om »frivillig simundervisning» var lärarkandidaterna *skyldiga att delta*, tills simkunnighet i bröstsim 200 meter och ryggsim 100 meter förvärvats samt en kort kurs i livräddning, omfattande dykning, ilandföring, konstgjord andning och islivräddning, genomförts.

Simlärarutbildningen var däremot frivillig, men många lärarkandidater, som arbetat sig fram till godkänd simfärdighet, blev så intresserade att de

fortsatte att utnyttja de frivilliga timmarna för att förkovra sig och eventuellt skaffa sig simlärarkompetens.

Ytterligare en förmån utom den fria undervisningen var att badavgiften subventionerades genom anslag från skolöverstyrelsen.

Det bör observeras att bestämmelserna för gymnastikundervisningen inte uteslöt möjligheten att även använda en del av de obligatoriska gymnastiklektionerna för simundervisning. Därigenom hade gymnastikläraren tillfälle att ge samtliga lärarkandidater en inblick i metodiken vid elementär simundervisning samt övning i livräddning. Tack vare att stadgan föreskrev att två skilda undervisningsavdelningar skulle upprättas i klasser med både manliga och kvinnliga elever kunde simutbildningen på gymnastiktid bedrivas med grupper om bara 12—13 elever på folkskollärlinjen, medan man på småskollärlinjen nödgades arbeta med helklass.

Den väsentliga förutsättningen för simutbildningen vid seminarierna utgjordes dock av den generösa tilldelningen av lärartimmar. Ett seminarium med de fyra i tablån upptagna linjerna fick sålunda 8 lärartimmar per vecka speciellt för simningen och utanför den vanliga gymnastiktiden. Vanligen var flera av dessa linjer dubblade, och därigenom ställdes ytterligare timmar till gymnastiklärarens förfogande. Vissa seminarier kunde därigenom utbilda 25—30 procent av lärarkandidaterna till simlärare, och endast i undantagsfall lämnade någon elev seminariet utan att ha avlagt de obligatoriska proven, såvida det fanns simhall på studieorten.

Vid övergången till lärarhögskoleorganisationen ändrades förutsättningarna för simutbildningen radikalt och tyvärr i negativ riktning:

För det första slopades alla frivilliga timmar för gymnastik och simning.

För det andra reducerades timplanen för gymnastik avsevärt — speciellt på mellanstadielärlinjen.

Medan tidigare samtliga lärarkandidater erhållit ca 300 timmars utbildning i gymnastik, inklusive den mer eller mindre frivilliga simkursen, får vid lärarhögskolan endast 50 procent av mellanstadielärarkandidaterna en »fullständig» utbildning, som då är maximerad till 200 timmar. Övriga 50 procent, som man räknar skall välja musik som tillvalsämne, får i gymnastik endast en grundkurs på 50 timmar. Den förra gruppen, som dels gått igenom grundkursen på 50 timmar, dels en tillvalskurs på 150 timmar, får kompetens att handha gymnastiklektionerna. Den senare gruppen blir endast nödortfigt utbildad för att leda friluftsverksamheten, ordna enklare tävlingar, kontrollera simprov m. m. Någon metodikundervisning är det inte fråga om, alltså inte heller någon simlärarutbildning.

Av grundkursens 50 timmar torde endast 5—6 kunna anslås till simundervisning för att gå igenom vattenvaneövningar, livräddning och säkerhetsbestämmelser. Långt ifrån alla hinner på den tiden förvärva en sådan säkerhet i vattnet att de kan godkännas som kontrollanter vid de obligatoriska simproven. Erfarenheten visar nämligen att en stor del av de intagna har en mycket svag simfärdighet eller inte kan simma alls.

På lågstadielärlinjen är reduceringen förhållandevis mindre — alla får en grundkurs på 140 timmar och därmed kompetens att sköta undervisningen i gymnastik på lågstadiet. Med en genomgången tillvalskurs på 60 timmar erhålls behörighet att också undervisa i gymnastik på mellanstadiet. Men de förut så värdefulla extratimmarna är också här slojade. Så värst många fler timmar än på grundkursen kan inte anslås för simutbildningen, eftersom det är så mycket annat som behöver gås igenom. Någon simlärarytbildning kan det inte bli tal om. Man förstår gymnastiklärarnas saknad efter de frivilliga simtimmarna, när man hör hur illa det kan vara ställt med simkunnigheten bland de intagna på visst håll. *Av 48 lärarkandidater vid en norrländsk lärarhögskola var det i höstas 22 icke-simkunniga.* Så illa är det i regel inte, men det är däremot inte ovanligt att cirka hälften av nybörjarna är svaga simmare på grund av tekniska felaktigheter. Och det skulle vara väl motiverat med den tidigare tilldelningen av extratimmar för simningen.

Sammanfattningsvis kan man utan överdrift säga att *simundervisningen vid lärarhögskolorna hamnat i ett katastrofläge.* Detta ter sig desto egenomligare som tongångarna i lärarutbildningssakkunnigas betänkande är avgjort positiva för denna del i lärarkandidaternas utbildning. Här kan som exempel citeras följande klara ståndpunktstagande (LUS-betänkandet del III, timplaner, s. 460):

»Det är angeläget att lärarkandidaterna får klart för sig, att läraren på låg- och mellanstadiet är skyldig att leda simundervisning och kontrollera simprov. Man måste därför av honom kräva god färdighet i simning och livräddning samt förmåga att kunna organisera barnens simövningar på ett betryggande sätt.»

Man understryker i samma stycke betydelsen av att barnen lär sig simma så tidigt som möjligt för minskning av drunkningsolyckorna samt betonar simningens gynnsamma effekt på muskelstyrka, smidighet och kondition. Särskilt framhålls simningens värde i detta avseende för de fysiskt svaga och handikappade eleverna, samtidigt som den utgör en källa till stimulans och glädje.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamma åtgärder för att åstadkomma tillfredsställande simundervisning vid landets samtliga lärarhögskolor.

Stockholm den 28 januari 1969

Lars Schött (m)

Lars Larsson (s)

Rolf Wirtén (fp)

Torsten Bengtson (cp)